

dovozovati, zejména také ne, že žalobce uznal, že nebyla jeho přímou smluvnicí.

Čís. 5145.

Odpůrčí nárok v úpadku.

Lhostejno, že pohledávka, která nabyla zajištění napadeným právním jednáním, vznikla z obchodů ještě před knihovním vkladem a že skutečně byla po právu. Odpůrčí právo podle §u 28 konk. ř. může být po případě uplatněno vedle odpůrčího práva dle §u 30 konk. ř.

»Úmysl zkrátiti věřitele« spočívá již ve vědomí úpadce o výsledku škodlivém pro věřitele neb o možnosti nepříznivého výsledku z jeho právního jednání, které přes to bylo předsevzato, ač vědomě nedalo se provésti bez zkrácení věřitelů. Není třeba, by úpadce dal sám popud k právnímu jednání, stačí, když popud vzešel z druhé strany a nevyžaduje se, by úmysl na zkrácení byl výlučný. Předpoklady tyto čini právní jednání odporovatelným, třeba tu byly až při zřízení dlužního úpisu neb až při knihovním provedení zástavního zajištění.

Pro předpoklad odporovatelnosti, že právním jednáním jsou ostatní věřitelé zkráceni, stačí pravděpodobnost zkrácení ostatního věřitelstva, aniž by bylo třeba vyčkatí výsledku realizace zvláštní podstaty.

Odpůrčí žaloba domáhající se prohlášení bezúčinnosti zástavního práva, nemůže se domáhati výroku, by zástavní právo následkem prohlášení bezúčinnosti bylo vymazáno aneb prohlášeno za zaniklé.

(Rozh. ze dne 23. června 1925, Rv I 782/25.)

Správce úpadkové podstaty Floriána M-a domáhal se na žalovanou firmu, by vůči úpadkové podstatě a úpadkovým věřitelům bylo prohlášeno bezúčinným zajištění pohledávky žalované zástavním právem na úpadkově nemovitosti. Bylo zjištěno, že zajištění stalo se dne 21. října 1922 na základě dluhopisu z téhož dne a že o jmění veřejné společnosti Sch. a M., jejímž veřejným společníkem byl Florián M., bylo dne 20. října 1922 zahájeno řízení vyrovnací. O b a n i ž š í s o u d y uznaly podle žaloby, o d v o l a c í s o u d z těchto důvodů: Žaloba, o niž tu jde, opírá se o důvody odporovatelnosti právních jednání v úpadku, vytčené v §u 28 konk. ř., a nikoliv o důvody §u 30, pro které stanovena jest lhůta kratší jednoho roku, a proto se právem soud prvý na důvody §u 28 onězil a zjistil, že zajištění pohledávky strany žalované na základě dluhopisu ze dne 21. října 1922 stalo se v době, ne delší 2 let od vyhlášení úpadku zpět počítajíc. Ačkoliv odvolatelka v odvolání tvrdí, že při správném ocenění provedených důkazů a při správném posouzení věci po stránce právní nelze pokládati za to, že stranou žalující bylo dokázáno, že dlužník Florián M. dal zajistiti pohledávku strany žalované v úmyslu, poškoditi věřitele, a že žalované úmysl ten znám býti musil, neuvádí, v čem soud prvý důkazy nesprávně ocenil. Soud odvolací nemá proto ani podnětu, ani příčiny, by zjištění soudu prvního přezkoumával aneb od nich se uchyloval. Názor odvolatelky, že pro posouzení otázky, zda žalovaná strana, přijímajíc zajištění své

pohledávky od dlužníka, jednala obmyslně, rozhodným jest pouze okamžik, kdy její zástupce s Florianem M-em jednal, jest zřejmě nesprávným. Dle zjištění prvního soudu, které není napadeno a které soud odvolací shledává bezvadným, upozornil Dr. Josef H. ještě před sepsáním dluhopisu jak Floriana M-a, tak i zástupce žalované firmy, že o jmění firmy Sch. a M. zavedeno jest řízení vyrovnávací, že také Florian M. jako veřejný společník této firmy musí jíti do vyrovnání, a že proto žádané zajištění přichází každým způsobem pozdě. Poskytl-li přes toto upozornění Dra Josefa H-a dlužník Florian M. žalované straně dluhopisem ze dne 21. října 1922 zajištění na svých nemovitostech a zástupce žalované firmy zajištění toto přijal, jsou dány podmínky Šu 28 konk. ř. (2), neboť Florian M. věděl, že tím ostatní své věřitele poškozují a žalované straně, která byla zastoupena svědkem H., na jehož vědomí tu tedy záleží, úmysl ten znám býti musel. Třeba že číslíce zatěžující Floriana M-a 800.000 Kč, které jsou kryty nemovitostmi na 372.970 Kč a movitým jměním na 11.774 Kč odhadnutým, jest pouze okrouhlá, jest přece nesporná a nesporným jest, že na věřitele III. třídy dostane se nejvýše kvota 20%ní. Tím jest také zjištěno, že Florian M. poskytnutím zástavy pro pohledávku žalované strany na nemovitostech svých ostatní své věřitele poškodil. Nebylo proto dalšího zjišťování této okolnosti třeba. Názor dovolatelky, že zjištění to jest možné až po realizaci zástavy, postrádá opory v platném právu. Nejedná se také o určovací žalobu ve smyslu Šu 228 c. ř. s., nýbrž o žalobu odpůrčí ve smyslu Šu 28 čís. 2 konk. ř., jehož náležitostem tato žaloba tak, jak zní, zcela vyhovuje.

N e j v y š š í s o u d nevyhověl dovolání.

D ů v o d y:

Jest nerozhodno, že pohledávka, kteráž napadeným právním jednáním nabyla zajištění, vznikla z obchodů ještě před knihovním vkladem a že skutečně pozůstávala. Dovolatel z toho mylně usuzuje, že následkem toho by mohlo býti odporováno zajištění pohledávky jen z důvodu Šu 30 konk. ř., protože dlužník není před vyhlášením úpadku ve svém disposičním právu obmezen, může zástavu zříditi nebo platiti a nedopouští se obmyslného ojednání, třeba by tím ostatní věřitelé byli zkráceni, zvláště když zřízení práva zástavního se stalo před dobou delší jednoho roku před vyhlášením úpadku. Dovolatel snad se dává k tomuto nesprávnému náhledu svěsti dalším chybným názorem, že záleží jedině na tom, jakým úmyslem byl dlužník veden v době ujednání, že dá pohledávku zajistiti, jako v okamžiku rozhodném, a tím že byl úmysl zajistiti pravou pohledávku, co pak se mluvilo později u notáře, že jest již bez významu. Správné jest, že v tom kterém případě dá se odpůrčí právo dle Šu 28 konk. ř. mysleti zcela dobře vedle odpůrčího důvodu ve smyslu Šu 30 konk. ř. a mohou býti zároveň oba uplatněny, jsou-li jejich, ovšem různé, zákonné předpoklady současně dány. Není-li však podmínek odpůrčích dle Šu 30 konk. ř., zejména vadí-li žalobě odpůrčí na př. ustanovení jeho posledního odstavce, může býti odporováno právnímu jednání jen z důvodu Šu 28 konk. ř. za jeho zá-

konných předpokladů. Žaloba se také opírá v tomto sporu o takový důvod odporovatelnosti a jest pro ni bez veškerého významu, že správce úpadkové podstaty ve svém dopise ze dne 19. února 1924 poukazyval zprvu jen na § 30 konk. ř. Podmínkou odporovatelnosti dle §u 28 čís. 2 konk. ř. jest, že právním jednáním, jež bylo předsevzato v posledních dvou letech před vyhlášením úpadku, nastalo zkrácení věřitelů, že úmysl dlužníkův k tomu směřoval a druhé straně musil býti povědom. Zajištění pohledávky žalované strany stalo se nepopřené v této době a ze zjištění plyne také, že Florian M. předsevzal knihovní zajištění v úmyslu, zkrátiti ostatní věřitele a že žalované úmysl tento aspoň při náležité obezřetnosti mohl a měl býti povědomý. Není tedy disposiční právo dlužníkovo před vyhlášením úpadku, jak míní dovolatel, zcela neobmezeno, jedná-li se jen o pravou pohledávku, nýbrž jest odporovatelnou právě proto, že zkracuje věřitelstvo, že se stalo s úmyslem a protože druhá strana ručí za zaviněnou nevědomost o tomto úmyslu. Úmysl na zkrácení věřitelů nemusí býti přímou úmyslností úpadcovou na poškození. Spočívá již ve vědomí nějakého škodlivého výsledku pro věřitele nebo vědomí možnosti nepříznivého výsledku z jeho právního jednání, které přes to bylo předsevzato, ačkoli vědomě se nedalo bez zkrácení věřitelů provésti. Stačí pro odporovatelnost, třeba úpadce sám nedal k právnímu jednání přímý počín, nýbrž popud vzešel z druhé strany, a nevyžaduje se, aby úmysl na zkrácení byl výlučný, neboť jest dán odpůřčí nárok i tehdy, když jest obsažen třeba v dalším úmyslu, na př. poskytnouti některému věřiteli právním jednáním postavení výhodnější na úkor ostatních. Shora zmíněné předpoklady činí právní jednání odporovatelným, byly-li tu třeba až při zřízení dluhopisu neb až při knihovním provedení zástavního zajištění, protože může se státi odporovatelným nejen ujednání o zajištění, nýbrž i toto právní jednání samo a jeho výkon (titul i způsob nabytí věcného práva). Podmínky odporovatelnosti, pokud se týče úmyslu dlužníkova a zaviněné nevědomosti o tomto úmyslu, byly prokázány a zjištěny jednak nesporným přednesem stran, jednak provedenými důkazy. Odvolací soud neuchýlil se v ničem od podrobných zjištění rozsudku prvního soudu v tomto směru. Právní závěry z toho odvozované jsou po zákonu bezvadny. V dovolání se namítá, že nebylo prokázáno, že zřízením zástavního práva pro pohledávku žalované strany jsou ostatní věřitelé zkráceni, protože číslice pro to uváděné jsou jen přibližné, zvláště když se také musí vzít ještě zřetel na pohledávky přednostní a na vydání spojená s realizací, takže není prokázáno, že zatížení hypoteky touto pohledávkou žalované firmy má význam pro úpadkovou podstatu, což se může státi až po realizaci. Avšak toto tvrzení v dovolání jest jednak novotou, protože žalovaná strana dříve ani nevedla, že by při dalším trvání účinnosti tohoto zástavního práva se kvota v úpadku na věřitele vypadající nijak nezměnila, ani že by toto zástavní právo, působící v úpadkovém řízení jako odlučovací právo bylo pro ni samu bezcenné, jednak jest toto tvrzení bezdůvodné, protože bylo bez odporu žalované strany zjištěno, že nemovitosti se oceňují na 372.970 Kč a zástavnímu právu žalované strany předchází zatížení jen do 150.000 Kč, kdežto knihovně nekryté dluhy úpadcovy činí asi 800.000 Kč a úpadkoví věřitelé III. třídy mohou do-

sáhnouti nejvýš 20% ní kvotu. Náhled dovolání, že nelze počítati s pouhými dohady, nýbrž dlužno vyčkati až na výsledek realizace zvláštní podstaty, vyvrací již ustanovení §u 43 (2) konk. ř., kteréž obmezuje odpůrčí žalobu pod ztrátou zániku nároku na dobu jednoho roku po vyhlášení úpadku, pročež pro předpoklad odporovatelnosti, že právním jednáním jsou věřitelé zkráceni, stačí pravděpodobnost zkrácení ostatního věřitelstva, kdyby odporovatelné právo zástavní zůstalo vůči němu účinným, a pravděpodobnost získání výhody pro ně, pak-li prohlášením jeho bezúčinnosti pokládáno bude zástavní právo tak, jakoby ho vůči věřitelstvu nebylo. Důkaz o zkrácení postihuje ovšem správce úpadkové podstaty jen v případě odporovatelnosti dle čís. 2 §u 28 konk. ř., kdyžtž mu zákon na druhé straně ulehčuje průkaz, že žalovaná firma mohla při náležitě opatrnosti zvědět o fraudulosním jednání odpůrcově. Ale takový postačitelný důkaz žalující strana podala, jak ze zjištění nižších soudů vysvítá, a přísnější důkaz před výkonem realizace zvláštní podstaty nelze vůbec požadovati. V dalším projevuje dovolatelka náhled, že žaloba nedomáhá se výroku o důsledcích bezúčinnosti, ačkoliv odpůrčí nárok v řízení úpadkovém jest nárokem na plnění a prohlášení bezúčinnosti právního jednání jest pouze jeho předpokladem. Jelikož, jak se v dovolání dále uvádí, žalující strana vůbec nevedla a také z ničeho nevyplývá, že má zájem na tom, aby byla jen bezúčinnost nabytého práva zástavního zjištěna dříve, než by bylo uznáno na plnění, měla být žaloba, kteráž jest dle toho pouze určovací ve smyslu §u 228 c. ř. s., již z toho důvodu zamítnuta. Avšak ani tu nelze dáti dovolání za pravdu. Dle §u 27 konk. ř. lze odporovati právnímu jednání tím způsobem, že rozsudkem se prohlásí bezúčinným vůči úpadkovým věřitelům. Prohlášená bezúčinnost oproti úpadci neb případným následujícím hypotekárním věřitelům nepůsobí, zůstávajíc svým relativním účinkem obmezena pouze mezi stranou odporující v zastoupení úpadkového věřitelstva a stranou žalovanou. Žaloba odpůrčí v tomto případě nemůže se domáhati výroku, aby následkem prohlášení bezúčinnosti knihovního zajištění bylo právo zástavní vymazáno aneb prohlášeno za zaniklé. Pouze vůči úpadkovému věřitelstvu bude zástavní právo žalované strany proto, že se prohlásí bezúčinným, pokládáno, jakoby ho nebylo. Jinak však právní jednání, zejména pokud se týče poměru mezi stranami, na něm účastněnými, a vůči třetím osobám, jeví své účinky dále a proto v tomto případě nelze pojeti do žalobní žádosti dodatek na plnění, jak nyní dovolání. Též bude věcí realizace zvláštní podstaty a rozvrhu výtěžku za ni, by se tam provedly důsledky z prohlášení bezúčinnosti zástavního zajištění pohledávky žalované strany, a bylo by žádání v žalobě, že v případě realizace zástavy má částka, vypadající jinak na zajištěnou pohledávku žalované firmy, připadnouti do obecné podstaty, zbytečným, kdyby bylo i přípustným. V §u 39 konk. ř. se ovšem uvádí, co důsledkem prohlášení bezúčinnosti právního jednání má býti se strany žalované plněno a toto ustanovení zákona se vzájemně doplňuje s předpisem §u 27 konk. ř. Avšak jen tam, kde restituce spočívá v takovém plnění, jak uvedeno v §u 39 konk. ř., nutno žalobní prosbu, poněvadž prohlášení bezúčinnosti jest jen předpokladem toho plnění, jako petitorní žalobní žádost upravit. V tomto

případě však, kde odporovatelné právní jednání spočívá v poskytnutí knihovního zajištění, jest další petit zbytečný.

Čís. 5146.

Zařazení železničních zaměstnanců do třídy III. b).

Z výnosu ministerstva železnic ze dne 30. května 1923, čís. 19.879 pres/3, jenž nebyl uveřejněn, nenabyl železniční zaměstnanci práv. Nelze se ho dovolávat ani jako autentického výkladu dřívějších výnosů. Výnos onen týká se jen jmenování po 1. lednu 1921 a sice těch jednotlivých zaměstnanců, kteří teprve po tomto dni vyhoví podmínce pětileté služební doby podúřednické, skutečného výkomu služby a aspoň dobré kvalifikace.

§ 6 zákona ze dne 30. června 1922, čís. 234 sb. z. a n. vztahuje se pouze na odpočívání zaměstnanců.

(Rozh. ze dne 23. června 1925, Rv I 1037/25.)

Žaloba celé řady železničních zaměstnanců bývalé ústecko-teplické dráhy proti československému eráru, by byli zařadění do skupiny III. b), byla oběma nižšími soudy zamítnuta, odvolacím soudem z těchto důvodů: Nesprávným jest odvolatelům právní posouzení této pře proto, že se prý v rozsudku neprávem upírá pro tuto rozepři platnost, závaznost a právní význam výnosu ministerstva železnic ze dne 30. května 1923. Jisto je, že ministerstvo železnic v tomto svém výnosu výslovně zakázalo, by nebyl uveřejněn a sice slovy: »výnos tento neuveřejňuje se ve věstníku,« a že také tento výnos nikdy uveřejněn nebyl. Již z toho je zřejmo, že nebyl výnos ten určen pro veřejnost, že je pouhou vnitřní instrukcí pro ředitelství státních drah a likvidační správu ústecko-teplické dráhy, jimž byl zaslán, a že zaměstnanci v něm uvedení, nenabývají z něho práv, nýbrž teprve, když a pokud jim byla jmenovanými tam úřady přiznána. Právem proto dospěl první soud k právnímu názoru, že tento výnos nemá moci zavazující a že proto nelze z něho se strany žalobců práva a závazky druhé smluvní strany dovozovati. Výslovný zákaz ministerstva železnic, aby výnos ten nebyl uveřejněn ve věstníku, rozhoduje při posouzení jeho závaznosti, neboť projevuje zřetelně, že ministerstvo železnic jím nechce býti vázáno, což potvrdilo pak skutkem, nevyhověvši žádostem žalobců za zařadění do staty III b a propočítání služební doby v něm — jak žalobci v žalobě uvedli. Proto nezáleží tu na tom, jak došlo k vydání výnosu toho. Lze tedy žalobní nároky posuzovati jen podle platných předpisů, jakž se také stalo v první stolici. Jasně znění §§ 5 a 6 zákona z 30. června 1922, čís. 234 sb. z. a n. potvrzuje, že ustanovení §u 6, že státní správa poskytne zřizencům převzaté dráhy ústecko-teplické normativní zvýšení nikoli ve vyšší míře, než požívatelům vlastním, netýká se jen nároků pensijních, nýbrž nároků ze smlouvy služební vůbec. Posoudil tedy první soud vec po zákonu správně.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.